

antoine
bello
falzifikátoři

Copyright © Antoine Bello, 2007
Translation © Alan Beguivin, 2013

ISBN 978-80-7473-108-2

1

„Blahopřeju, chlapče,“ řekl Gunnar Eriksson, když jsem podepsal pracovní smlouvu. „Teď jste jedním z nás.“

Schoval jsem svůj výtisk smlouvy do kabely a opět se zaradoval, jakým směrem se poslední dobou ubíral můj osud. Před dvěma týdny jsem málem přijal nabídku, abych se stal zástupcem ředitele exportu konzervárny ve městě Siglufjörður (1 815 obyvatel, medvědy nepočítaje). Personalista vychvaloval dynamičnost odvětví a možnosti jeho rozvoje. Mizerná mzda mě neměla děsit, protože příležitosti utrácet stejně nebyly.

Jak moje máma, tak zaměstnankyně zprostředkovatelny práce při Reykjavické univerzitě, již jsem absolvoval, na mě tlačily, abych tuto nabídku, jakou prý už možná dlouho nedostanu, přijal. Je třeba říct, že to září roku 1991 nebyl pracovní trh pro třiatřacetiletého absolventa geografie zrovna zlatým dolem. První válka v Zálivu uvrhla světové hospodářství do recese a firmy tehdy přijímaly raději odborníky na restrukturalizace než geology či kartografy.

Naštěstí to ráno, do kdy jsem se měl rozhodnout, jsem narazil na inzerát, který jako by napsali pro mě. „Centrum environmentálních studií hledá projektového manažera. Požadujeme vysokoškolské vzdělání v oboru geografie, ekonomie nebo biologie. Praxe vý-

hodou. Místo pracoviště Reykjavík. Cestování, zajímavé platové ohodnocení. V případě zájmu zašlete CV a motivační dopis Gunnaru Erikssonovi, provoznímu řediteli kanceláře Baldur, Furuset & Thorberg.“

Pevně rozhodnutý čapnout příležitost za pačesy jsem donesl své curriculum vitae na uvedenou adresu osobně. K mému velkému překvapení recepční zavolala Gunnara Erikssona a ten mi rovnou navrhl schůzku. Rád jsem přijal s tím, že se omlouvám za své oblečení, jež se rozhodně k přijímacímu pohovoru nehodilo.

„Ech,“ odvětil Eriksson a vyzval mě, abych ho následoval, „váš oděv je mi ukradený asi jako moje první polární záře.“

Od někoho, kdo tolik dbal na svůj zevnějšek, to byla podivná odpověď. Nikdy jsem neviděl nikoho tak vyfuknutého, a zároveň tak nedbalého zevnějšku. Napadlo mě, že kdybych někdy nosil košile s monogramem, nenechal bych je vykukovat z kalhot.

Eriksson mě dovedl do své kanceláře. Při výhledu na Reykjavík, který skýtala, jsem pochopil, že funkce provozního ředitele tu není jen za zásluhy. Táflování, uklidňující osvětlení, tlustý koberec, a dokonce krb představovaly všechny znaky luxusu po islandsku. Eriksson se usadil do elegantního, umně opotřebovaného koženého křesla čokoládové barvy a vyzval mě k témuž.

„Nejspíš vás zajímá, v čem spočívá naše práce. Chcete verzi s cavyky, nebo bez?“

„Asi obojí,“ odpověděl jsem poněkud vykolejený tímto přechodem k věci.

„Začněme oficiální verzí, kterou najdete v brožurce naší kanceláře. Žádný projekt výstavby infrastruktur se neobejde bez jedné či více environmentálních studií. Než se postaví přehrada, naprojektuje dálnice nebo odkloní vodní tok, snažíme se změřit, jaký dopad to bude mít na ekosystém. Investor musí být schopen garanto-

vat okolním obcím, že stavba respektuje faunu, flóru, a někdy i místní demografickou rovnováhu. Jasně?“

„Zatím naprosto.“

„Naše studie pochopitelně nejsou samoúčelné. Většinou vedou k živým a plodným debatám mezi investory, vládami a ekologickými sdruženími.“

Odmlčel se a posměvačně si mě změřil.

„To zní dobře, ne? Tak schválně, jestli to dokážete dopovědět.“

Chvíli jsem přemýšlel, mnul si dolní ret. Po Eriksso-
nově úvodu mohl následovat jediný závěr:

„No,“ řekl jsem, „předpokládám, že pokud vaše zpráva zdůrazňuje nějaká environmentální rizika, musí investor zaplatit určité adaptační programy, nebo se prostě a jednoduše svého projektu vzdát.“

„Tak, pochopil jste. Jinými slovy – a bez cavyků –, bude muset klopat, aby dostal stavební povolení. Výše a povaha požadovaného poplatku se pokaždé liší a nepřestanou mě překvapovat: jednou se investor musí zavázat, že vrátí do hor medvědy hnědé, jindy se po něm chce, aby finančně podpořil přeměnu farem, které byly beztak ve více či méně krátké době odsouzeny k zániku. Říká se dokonce, že někteří volení zástupci požadují převody značných částek na konta ve Švýcarsku, ale tomu se mi nechce věřit,“ řekl Eriksson a sledoval moje reakce.

„A vaše kancelář tyto praktiky schvaluje?“ zeptal jsem se a v duchu se proklel, že působím tolik prudérně.

„Ale kdepak!“ zvolal komicky s rukou na srdci Eriksson. „Naši konkurenti ano, ale ne Baldur, Furu-
set & Thorberg. Ne, vážně, máme přísný etický kodex. V oboru jsme dokonce přijali v tomhle ohledu zvláštní etickou chartu, čili ruce máme čisté, jak to jen jde. A ujišťuji vás, že ta malá hra, o které mluvím, vždycky vypadá neobyčejně seriózně. Překvapilo by vás tře-

ba, kolik lidí se zajímá o naši práci. O stanovisko nás žádají poslanci, průmyslníci i urbanisté, nejlépe ještě dřív, než ho vydáme písemně. Snaží se nás tak ovlivnit, aby se váhy přiklonily na jejich stranu. Obecně jsou nejhlasitější ti, kteří mohou nejméně ztratit nebo získat. Vyslechneme, co mají na srdci – koneckonců sbírat fakta a názory je naše práce. Nikdy však neříkáme, co si opravdu myslíme. Umíte doufám udržet tajemství?“

„Myslím, že ano,“ odpověděl jsem.

„Nejste typ, co rád drbe?“

„Namouduši, ne.“ Mohl jsem dodat, že jelikož mám jen o šest let starší sestru a o otce jsem přišel velmi brzy, sklonů k citovým výlevům jsem byl ušetřen.

„Výborně. Teď k vašemu vzdělání – co jste se naučil na Reykjavické univerzitě? Je to dobrá škola, ne? Furu-set, jeden z našich společníků, tam získal doktorát. To jste možná ani nebyl na světě.“

Několik minut jsem se pokoušel představit své studium v lepším světle, než jaké skutečně mělo. Specializace na teritoriální konflikty, kterou jsem si vybral ve čtvrtém ročníku, mě popravdě předurčovala k environmentálním studiím jen vzdáleně, Erikssonovi to však zřejmě nevadilo. Akademickou půdu rychle opustil a začal mě bombardovat otázkami k aktuální politické situaci a zajímat se o mé názory na tak rozličná témata jako palestinský konflikt, rozpad Sovětského svazu či jaký zájem by měl Island na vstupu do Evropské unie. Potom jsme mluvili o mně, o mých zálibách, chuti cestovat, venkovském původu (pocházím z Húsavíku, rybářského městečka na severu ostrova, kde matka chová ovce). Eriksson se nikdy nespokojil s mými bezprostředními odpověďmi a ostrými, až skoro násilnými komentáři mě naopak systematicky tlačil do obrany. Nejdřív mě ten nezvyklý přístup trochu rozhodil, ale pak jsem se rozhodl odpovídat stejnou mincí a říkat také bez obalu, co si myslím.

Po dvou hodinách, když jsem slíbil, že zítra přijdu na druhý pohovor, mě Eriksson vypakoval z kanceláře. Byl jsem natolik vybuzený, že ještě než jsem dorazil domů, zavolal jsem z telefonní budky do konzervárny v Siglufjördhuru a odmítl jejich úžasnou nabídku.

Po druhém pohovoru následoval třetí s vedoucím lidských zdrojů a potom čtvrtý s Furusetem, který se se mnou „kamarádíčkoval“, a nakonec nekonečná řada psychologických testů. Eriksson mi pak udělal pevnou nabídku s ohodnocením o třetinu přesahujícím má očekávání. Já si mezitím sehnal nějaké informace a ověřil si, že kancelář platila za jednu z nejserióznějších v Evropě a měla zákazníky po celém světě.

A dnes byl den, kdy jsem oficiálně nastoupil do pracovního života jako vedoucí projektu u Baldura, Furusetu & Thorberga. Dmul jsem se pýchou jako páv.

„Tak,“ řekl Eriksson, „teď když je všechno vyřešené, co kdybych vám ukázal pracoviště?“

„To budu rád,“ odpověděl jsem a následoval ho. Tentokrát neměl špatně upravenou košili, ale pásek provlečený každým druhým poutkem.

„Firma sídlí na dvou podlažích,“ vykládal Eriksson, jako by mluvil k posluchárně. „Zde se nacházíme ve čtvrtém, páté je vyhrazeno dokumentaci a archivům. Po levé straně jsou kanceláře společníků. Ti tu teď nejsou. Furuset je v Německu a Baldur v Dánsku. Thorberga moc nevidíte: odchází do důchodu a tráví odpoledne na greenech. Napravo je účtárna a sekretariát. Celkem sedm osob, za chvíli vás představím.“

Za rohem chodby jsme vešli do velké malebné kanceláře.

„Míříme k obchodním zástupcům. Jsou čtyři.“

Naším směrem se otočily tři hlavy. Čtvrtá patřila hezké blondýnce, která mluvila do telefonu, ale pozdravila mě gestem ruky.

„Jenom čtyři?“ podivil jsem se. „To mi na firmu o sto zaměstnancích nepřipadá moc...“

„Přesně o devadesáti čtyřech. Ale máte pravdu, naše prodejní síla není moc velká. Na druhou stranu neprodáváme propisky. Nejmenší smlouva je na stovky tisíc dolarů. Navíc, jak se rychle přesvědčíte, neprodávají jen obchodáci: svou úlohu mají i vedoucí projektu. Když je klient s jejich prací spokojený, využijí toho a přidají mu nášup.“

„Nevím, jestli něco takového dokážu...“

„Samozřejmě že dokážete,“ odpověděl Eriksson a zasnul si košili do kalhot (při vysvětlování si pomáhal nekoordinovanými rozmáchlými gesty, jež opět uškodila jeho zevnějšku). „Uvidíte, stojí to za to. A pak se v tom začnete cítit jako ryba ve vodě. Teď se vraťme do mé kanceláře. Už pro vás něco mám.“

S potěšením jsem se vrátil k čokoládovým křeslům. Eriksson sebral z konferenčního stolku modré desky a sedl si vedle mě.

„Získali jsme tuhle zakázku minulý týden,“ začal. „Je to ideální úkol na zaučení.“

„O co jde?“

„Autonomní stát Grónsko plánuje postavit čističku v Sisimiutu...“

„Myslel jsem, že grónská populace už několik let stagnuje,“ přerušil jsem ho. „Proč potřebují novou čističku?“

Gunnar Eriksson zvedl hlavu od složky a podíval se na mě.

„Dobrý postřeh,“ řekl. „Zdá se, že jsem se ve vás nespletl. Abych odpověděl na vaši otázku – už jednu čističku mají, o něco jižněji v Nuuku, jenže porucha z minulého léta na několik týdnů paralyzovala celý ostrov a nahnala vládě pěkný strach. Jen si to představte: stačí, aby tuleň ucpal nějakou rouru, a zásobování celé země pitnou vodou je mimo provoz. Z důvodů stejně

tak politických, jako sanitárních – voliči v Sisimiutu jsou tradičně levicoví a výstavba závodu přinese řadu pracovních míst – parlament odhlasoval zdvojnásobení filtrační kapacity státních vod. Nikdo si na to stěžovat nebude, a už vůbec ne Baldur, Furuset & Thorberg, jimž to, jen tak mimochodem, vyneslo studii za 130 000 dolarů, která stanovuje ‚ekologické‘ zadávací podmínky pro stavební společnosti.“

„To zní zajímavě,“ řekl jsem, protože mě nenapadl inteligentnější komentář.

Podle toho, jak se na mě podíval, jsem pochopil, že Gunnar neví, zda to myslím vážně. Můj zamýšlený výraz ho zřejmě uklidnil.

„Nenechte se hned unést. Jedná se o skromný úkol, který zaměstná jen tři lidi na dva měsíce. Osobně na něj dohlédnu. Konkrétně máme za úkol načrtnout zadávací podmínky, ad hoc vybrat odborníky – jednoho hydrologa a jednoho krajinného architekta –, a samozřejmě vypracovat celkovou zprávu. Olaf Elangir, je u nás už pět let, bude spolupracovat s hydrologem. Vy budete asistovat krajinnému architektovi Wolfensohnovi při hledání lokality nejšetrnější k životnímu prostředí. Už jsme s ním spolupracovali a má veškerou potřebnou kvalifikaci. Odlétáte ve středu. Zákazník schválil jen jednu letenku, takže v Grónsku ztvdnete dva měsíce. Je to problém?“

„Vůbec ne,“ řekl jsem.

„Víte to jistě?“ zdůraznil Eriksson. „Nemáte žádnou přítelkyni, která by si ze zoufalství podřezala žíly nebo mi přišla ztropit skandál do kanceláře?“

„Nikoho, kdo by nedokázal přežít dva měsíce mé nepřítomnosti,“ potvrdil jsem a dělal, že jsem zapomněl na slíbenou návštěvu mámy v Húsavíku.

„Výborně. Olaf vám do středy připraví nějakou literaturu o Grónsku a vybere vám z archivu některé podobné projekty. Máte otázky?“

„Ne, je to naprosto jasné. Těším se, až vyrazím.“

„A já na to, až uvidím, jak vám to jde. Hodně si od vás slibujeme, Slive.“

Zatímco jsem se obtížně vymaňoval z křesla, Eriksson zavolal svoji asistentku Margret a požádal ji, aby mě dovedla do mé kanceláře.

Jestliže jsem si při zmínce o „vlastní kanceláři“ dělal nějaké iluze, pak jsem je rychle ztratil při pohledu na kumbál s dveřmi z matného skla, odkud vedlo, jako zázrakem do přístavu, jediné miniaturní okno. Ač jsem, zejména po Erikssonově přijetí, čekal něco lepšího, pochopil jsem, že by nebylo vhodné, abych si na pracovní podmínky stěžoval. Zřízenec, který mi přišel místnost odemknout, mě pozdravil kývnutím hlavy a významně mi sdělil, že tam střídám Lenu Thorsenovou. Chvíli jsem si to jméno převaloval v hlavě. Měl jsem znát Lenu Thorsenovou? Byla snad autorkou nějakého zásadního pojednání o vztazích mezi Reykjavíkem a zbytkem ostrova? Naštěstí mi přišla na pomoc Margret.

„Lena přišla ze stejné univerzity jako vy. Byla skvělým členem týmu, možná nejlepším, jakého jsme kdy přijali. Přeju vám stejný úspěch.“

„Co se s ní stalo?“ zeptal jsem se. Nostalgická aura, do níž ji oba halili, nevěstila podle mě nic dobrého.

„Minulý měsíc odešla. Našla si jinou práci, mnohem lépe placenou, v Německu.“

Zřízenec zatím zkoušel jeden po druhém klíče svého svazku. Vzpomínám si, že mě napadlo, zda nepředstírá, že nemůže najít ten správný, aby co možná nejvíc oddálil chvíli, kdy znesvětím útočiště Leny Thorsenové.